

[From.]

støtteparti, og uden at forlænge diskussionen yderligere vil jeg gerne lige have lov at sige, at det er interessant at høre, at det ærede medlem ikke føler sig som medlem af et parti, der fører støttepolitik for regeringen. Men jeg synes, det ærede medlem handler stik imod denne indstilling i sin daglige politik.

(Kort bemærkning).

Skytte: Jeg skal ikke gå nærmere ind på betragtninger om støttepolitik. Det ærede medlem har jo selv oplevet, at vi undertiden har støttet også andre regeringer, uden at vi derfor har følt os som støtteparti.

Jeg vil gerne sige med hensyn til den lapsus, det ærede medlem hr. From nævnte, at det ærede medlem var selv så elskværdig i første omgang at nævne benzinfemøren fra 30'erne.

Jeg er iøvrigt enig med ham i hans betragtninger, at det var ikke en særlig kriseforanstaltning for landbruget; det er det i hvert fald ikke længere. Men det må også være en lapsus, at det ærede medlems regering aldrig nogensinde har foreslået denne afgift ophævet.

(Kort bemærkning).

From: Angående det sidste spørgsmål om benzinfemøren kan jeg fremhæve, at der adskillige gange fra venstre er stillet forslag om dens ophævelse, og jeg kan tilføje, at af motorkommissionens betænkning vil det fremgå, at også venstres medlemmer er gået ind for en sådan betragtning. Og jeg kan tilføje: det ærede medlems partifælle har indtaget det samme standpunkt, så der vil nok være en løsning i sigte.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tholstrup: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1956 til 31. marts 1957.

(Lovforslaget findes i tillæg D. sp. 1, foregående forhandling i tidenden sp. 1498, 1579 og 1700).

Forhandlingen genoptoges.

Hanne Budtz: Biografvæsenet her i landet er et af de områder, hvorfra der flyder regelmæssige indtægter til statskassen, efter nøje fastsatte regler. Selve biografnæringen er et problem — virkelig et problem — som mange er interesseret i, og som ofte skaber røre, når en bevilling tildeles, og man spørger sig selv gang på gang, om det dog ikke er et forældet system, der hersker på dette område. Jeg er af den opfattelse, at der tiltrænges en ændring.

Før biografloven af 1922, altså i filmens yngre dage, var der intet, der hed bevillinger; film kunne fremvises efter de almindelige regler for forlystelser med til-ladelse fra vedkommende stedlige politi-myndighed. Bevillingssystemet blev først indført ved loven af 1922, og bevillingerne blev meddelt for 3 år ad gangen, ja, nogle endog kun for 1 år.

Ved den nugældende biograflov, som er fra 1938, og som opretholder bevillings-systemet, oprettedes statens filmcentral, filmsfonden, filmsrådet og filmsproduktionen, d. v. s. ministeriernes filmsudvalg og Dansk Kulturfilm.

I 1947 blev der nedsat et udvalg med den opgave at undersøge alle de biografteater-væsenet og filmsproduktionen vedrørende spørgsmål, herunder spørgsmålet om selve bevillingssystemet. Der var altså trang til en drøftelse af dette spørgsmål. Der blev afgivet en betænkning i 1950, hvori der blev behandlet mange emner, og det fremgår, at et mindretal, bestående af venstre og de konservative, gik ind for ophævelse af be-villingssystemet, idet de mente, at fri næring ville være at foretrække. I de seks år, der er forløbet siden denne betænkning af-givelse, mener jeg, der har vist sig uheldige udslag af bevillingssystemet, og jeg skal tillade mig overfor den højtærede justits-

[Hanne Budtz.]

minister at begrunde, hvorfor jeg mener vi bør have fri biografnæring.

En biograf bør drives både som et kulturelt og som et sundt forretningsmæssigt foretagende, der kan imødekomme publikums behov og give et passende overskud til indehaveren og filmsfonden. Hvad det rent forretningsmæssige angår, kræves der store summer til investering i inventar og tekniske installationer, der er på højde med nutidens krav, og det ser i mange biografer sløjt ud. Hvorfor? Fordi en bevillingshaver måske ikke magter det. Og hvis han magter det, kan han ikke altid løbe risikoen, fordi bevillingen kun gælder for 5 år, og selvom det ikke er sandsynligt, at bevillingen fratages en bevillingshaver, foreligger muligheden dog. En bevillingshaver kan jo også, eventuelt på et senere alderstrin, ønske at forbeholde sin kapital for sine arvinger i stedet for det offentlige eller ejeren af ejendommen. Det er en urimelig stor risiko at investere i forbedringer, som forholdene er nu. Der er store problemer lejer og ejer imellem, ja, ofte ser man, at en bevilling er ubenyttet, fordi ejeren af ejendommen ikke vil udleje biografen til bevillingshaveren.

Jeg henleder opmærksomheden på, at biograflovens krav til en bevillingshaver — foruden de ganske almindelige i næringsloven — er, at han godtgør at have de fornødne kunstneriske og forretningsmæssige forudsætninger for at kunne lede et biografteater. Bevillingshaveren skal altså have forretningsmæssige forudsætninger, og man kan spørge, om dette mon er tilfældet med alle de i kunstnerisk henseende sikkert fortræffelige personligheder, der har fået tildelt en bevilling. Endvidere skal bevillingshaveren have kunstneriske forudsætninger, og her kan man tilsvarende rejse det spørgsmål, om alle bevillingshavere har det. Med andre ord: Ligger det mon ikke således, at betingelserne for at få en bevilling adskiller sig meget fra betingelserne for at kunne drive almindelig næring?

Nu er det vanskeligt at sige med vished, om vi indenfor rigets grænser ville have en lavere kunstnerisk standard, hvis vi ikke havde bevillingssystemet. Tilhængerne af dette synspunkt har et vældigt agitationslagord, nemlig: Hvad så med kulturen? Man kan jo imidlertid se dels på særlige

bevillinger, dels på erfaringer fra andre lande. Med særlige bevillinger tænker jeg på sådanne, som er givet til kunstnerisk højt kvalificerede personer eller kulturelle institutioner. Viser disse i højere grad end andre bevillingshavere kunstnerisk værdifulde film? Dertil kan man svare: absolut nej. Jeg mener heller ikke, man kan sige, at filmsniveauet er lavere i de lande, der har fri biografnæring, f. eks. England, Belgien, Finland, Schweiz og Sverige, eller at det er højere f. eks. i Norge, hvor man omtrent udelukkende har kommunal biografdrift. Forholdet er vel ganske enkelt det, at bevillingshaverne finder frem til de film, publikum gerne vil se, og hvis alle biografer — nogle enkelte med en særlig beliggenhed og et særligt publikum kan gøre det — viste udelukkende højtstående og værdifulde kulturfilm, ville de affolkes.

Dermed være ikke sagt, at jeg ikke er tilhænger af kulturelle film, tværtimod, men vi har det nu engang alle sådan, at vi også gerne vil se hverdagens film, fordi de genspejler vor egen hverdagstilværelse. Vi er også afhængige af de film, der produceres i udlandet, og selvom nogle danske produktionsselskaber har fået bevilling, tror jeg, man kan sige, at det absolut ikke betyder en kunstnerisk højnelse. Det er jo således, at der skal meget store summer til for at indtjene det, filmen har kostet.

Jeg tror, at niveauet ikke vil blive ringere ved fri biografnæring. Vi står i virkeligheden her overfor et af de tilfælde, hvor staten har sat sig på et område, som efter en liberal opfattelse bør ledes af borgerne selv. Der kan selvfølgelig af staten træffes almenyttige afgørelser i spørgsmålet om, hvem der skal have bevilling, men også afgørelser, som en stor del af befolkningen står uforstående overfor. Af de sidstnævnte kan anføres 3 bevillinger til Arbejdernes Fællesorganisation, 2 til Arbejdernes Oplysningsforbund og 2 til Arbejdernes forsamlingsbygning. Når der tildeles sådanne organisationer bevillinger, er det givet, at formålet er at give den pågældende institution lejlighed til at få nogle penge, den kan arbejde med til formålet.

Særlig grelt virker systemet med bevillingerne ved generationsskifte. Nok har vi enkepensionssystemet, men det dækker jo ikke det naturlige ønske om af egne midler

[Hanne Buütz.]

at sikre sine børn og den virksomhed, man har arbejdet op. Når bevillingshaveren dør, bliver bevillingen ledig, og der bliver da ofte tale om at give den til en veltjent kunstner. Jeg har ikke noget imod, at kunstnere betænkes på en eller anden måde, men retfærdig kan denne metode under ingen omstændigheder blive overfor de mange andre veltjente kunstnere, der aldrig har mulighed for at komme i betragtning, og bevillingerne gives da vist ikke for at få en høj kunstnerisk standard, hvad enkelte forgæves har søgt — jeg tænker her på Bodil Ipsens prisværdige forsøg i Odeonbiografen — men for at give de pågældende mulighed for en indtægt.

En hel del kommuner søger også at skaffe sig selv en bevilling. Jeg beder om tilladelse til et citat fra en artikel i „Biografbladet“ nr. 11 i 1955 af direktør Tage Nørgaard, Valby Teater:

„For at undgå denne investering og risiko vælger man den mindre risikable vej: at afvente en af de stedlige bevillingshaveres død, den person, der har påtaget sig denne store investering, og som ved arbejdsomhed har skabt en solid forretning — og så indstiller man med den indstillingsret, loven hjemler kommunerne, sig selv som nr. 1 blandt ansøgerne til den ledigblevne bevilling — uden hensyntagen til andre efter loven mere kvalificerede ansøgere, og man er på forhånd sikker på filmsrådet og ministeriums bevågenhed. Det er de samme myndigheder; der, jfr. loven, skal godkende teatrets husleje, og som, i tilfælde af at der ikke opnås enighed om overtagelse af boet, da ansætter dettes værdi. Da der ikke, som i alle andre forretningsforhold, tillægges ejeren (boet) nogen „goodwill“ ved afståelsen, er boet under disse forhold uden nogen indflydelse på vilkår og værdiansættelse ved overtagelsen — men — bliver de anviste bestemmelser ikke tiltrådt; betyder det lukning af teatret eller, som sket i parallelle tilfælde, forbud mod udøvelse af biografnæring i den pågældende ejendom (Nygade 3).

Ovennævnte er grunden til den vilde jagt, kommuner, foreninger, institutioner og branchen uvedkommende personer

indleder, når en dødsbobevilling oplås ledig — en bevilling, der kan opnås på gavelignende vilkår. Adskillige bevillinger, der er udstedt på almindelige vilkår, har mange år henligget ubenyttet. Det er ministeriet bekendt, at flere kommuner har returneret deres „gavebevillinger“, da de pågældende dødsboer ikke har ønsket at samarbejde med kommunerne og disse derfor har været henvist til selv at investere og bygge teater — en risiko, man er veget tilbage for ud fra den gode grund og naturlige indstilling, at det ikke er en kommunes opgave at drive erhverv for de skatter, der er pålagt borgerne.“

Det er mig bekendt, at den højtærede justitsminister for ikke længe siden har udtalt, at han ikke finder tiden inde til at give biografnæringen fri. Jeg kan ikke indse, hvorfor tiden ikke skulle være inde dertil. Jeg mener tværtimod; og diskussionen omkring nogle af de seneste bevillinger — jeg tænker her på bevillingerne til Triangel Bio og Roskilde Bio — forekommer mig at bestyrke den opfattelse, jeg her har givet udtryk for.

At der er rent tekniske overgangsproblemer, der skal løses, er en selvfølge, men sådanne behøver man dog ikke at vige tilbage for.

Der er også spørgsmålet om filmsfonden og endvidere om, hvorvidt filmsrådet er en overflødig institution. Et særligt område er Dansk Kulturfilm, som jeg meget gerne ser bevaret som den producerende institution. Denne institution er meget naturligt blevet sammensat af repræsentanter for de folkeoplysende organisationer og forskellige ministerier. Det er efter min mening helt rimeligt og rigtigt, at det er de folkeoplysende foreninger, der er med i dette, og derfor er jeg ængstelig for den senere tids udvikling i forbindelse med den praktiske omlægning af det daglige arbejde, som har fundet sted indenfor denne og andre filmsinstitutioner på justitsministeriets foranledning, og som synes at vise, at det efterhånden i højere grad er justitsministeriet — d. v. s. staten — der øver indflydelse på bekostning af repræsentanterne for de folkeoplysende foreninger.

Men hovedsagen i mit indlæg her i dag er mit ønske om, at der kan indføres fri biografnæring, og jeg tillader mig at hen-

[Hanne Budtz.]

stille til den højtærede justitsminister så snart som muligt at tage disse betragtninger under overvejelse.

Axel Ivan Pedersen: I Bjerre herred, nærmere betegnet Barrit sogn, begyndte der for nogle år siden blandt civilbefolkningen et velfærdsarbejde for soldater. Arbejdet tog sin begyndelse med mandskab fra den norske brigade i Tyskland og fortsattes efter dennes hjemsendelse med danske soldater, fortrinsvis fra garnisonen i Fredericia.

Da man har opnået gode resultater og indhøstet værdifulde erfaringer i dette arbejde, vil jeg gerne henlede den højtærede forsvarsministers opmærksomhed herpå, bl. a. fordi der udfoldes bestræbelser i den pågældende egn for at få dette velfærdsarbejde til at brede sig ud over landet, bestræbelser, der kun kan lykkes i den udstrækning, arbejdet fortjener, såfremt der fra forsvarets side vises den fornødne interesse og ydes en håndsrækning til arbejdet.

Velfærdsarbejdet foregår hovedsagelig på den måde, at soldater i hold på ca. 25 mand under befalingsmandsledelse tager ud til et i forvejen aftalt sogn på weekendophold i hjemmene under hjemlige og civile forhold, idet der også til tider arrangeres festlige sammenkomster i forbindelse med besøget. De erfaringer, man har indhøstet, har været gode, og den gensidige glæde over besøgene har været stor. Der er således skabt kontakt mellem værter og gæster af blivende værdi og tillige blandt civilbefolkningen forståelse af soldaternes vilkår og arbejde. Besøgene tilrettelægges i samarbejde med garnisonernes velfærdsofficerer af udvalg for soldaterarbejde eller kort og godt soldaterudvalg.

Disse udvalg har overalt i Bjerre og Hatting herreder, hvor de findes, fået tilslutning fra alle kredse i befolkningen, og resultaterne er som sagt gode, så gode, at man nu har ment, at tiden var inde til fremstød for at få dannet soldaterudvalg rundt omkring i landet i forbindelse med

de forskellige garnisoner. Det er hertil, man beder om den højtærede forsvarsministers og forsvarets bistand. På baggrund af det frivillige og uselviske arbejde, som her udføres, og som ikke kan undgå at koste penge . . .

Formanden: Jeg anmoder om mere ro i salen; det gælder også sidegangene.

Axel Ivan Pedersen: På baggrund af det frivillige og uselviske arbejde, som her udføres, og som ikke kan undgå at koste penge for dem, der har påtaget sig det, og på baggrund af de værdier, der tilføres forsvaret gennem dette velfærdsarbejde, forekommer det mig at være et beskedent ønske, der fremføres, når man beder om at måtte få frigjort en velfærdsofficer til at hjælpe med at få dannet soldaterudvalg udover landet.

I samme forbindelse vil jeg gerne henlede den højtærede forsvarsministers opmærksomhed på det ønskelige i, at velfærds-officererne ved de forskellige garnisoner fritages i hvert tilfælde for en del af deres tjeneste, således at ikke al deres fritid skal optages af velfærdsarbejdet. Det arbejde, jeg her har omtalt, og som også jeg anser for meget værdifuldt, ligger ikke i organisatoriske former i den forstand, at der står foreninger bagved. Det er tværtimod vokset spontant frem hos en venlig og gæstfri egns befolkning. Heri ligger ikke alene en styrke, men også en svaghed, nemlig vanskeligheden ved uden organisationer i ryggen at få tankerne til at brede sig og finde grobund andre steder. Man vil derfor være forsvarsministeren yderst taknemlig for en velvillig og imødekommende holdning overfor de bestræbelser, der her udfoldes.

Ingmar Wagner: I sin tale ved finanslovsforslagets fremsættelse var finansministeren kort inde på problemet om de store årgange af unge og udtalte, at den stramme penge- og kreditpolitik, den hårde nedskæring af en række offentlige bygge- og anlægs-

[Ingmar Wagner.]

arbejder, forringede mulighederne for de store årgange. Jeg har forstået disse udtalelser på den måde, at såfremt der ikke snart sker en ændring af landets økonomiske politik, vil man risikere, at alle de onde anelser om en kommende ungdomsarbejdsløshed går i opfyldelse. Når det ser sådan ud, og når finansministeren næsten er klar over det, er det helt utroligt, at man på den kommende finanslov ikke har tænkt på disse tusinder af unge, der melder sig for at indtage deres plads i samfundslivet.

Der er talt og skrevet meget om de store årgange, ja, man kan vel sige, uden at det støder nogen, at der er talt op ad vægge og ned ad stolper. Artikler i tidsskrifter og dagblade er blevet skrevet, talrige foredrag er blevet holdt, ja, problemerne om de store årgange er ofte blevet fremdraget her i salen, men derudover er der faktisk ingenting sket. Jeg mener derfor, at tidspunktet må være inde til, at snakkestadiet forlades og man skrider til handling.

Særlig påkrævet må det være, når finansministeren erkender, at den førte politik går de store årgange imod. Det må mane til, at der træffes virkelig gennemgribende foranstaltninger, så alle de hange anelser om en kommende ungdomsarbejdsløshed bliver gjort til skamme. Det ville være en katastrofe for den opvoksende unge generation, om vi endnu en gang skulle opleve, at de unge går direkte fra skolen ud i lediggangen med alle dens nedbrydende følger. Samfundet må have pligt til at sørge for, at ungdommen får såvel arbejde som uddannelse. De store årgange er allerede ved så småt at melde sig, og i det kommende år vil de unge melde sig med fuld styrke med alle deres mangeartede problemer og med krav om uddannelse og arbejde.

Fra alle sider er man klar over, at de store årgange vil kræve en særlig indsats, såvel fra erhvervslivets som fra statsmagtens side. Man er klar over, at der skal skaffes flere lærepladser, ja, mange flere; der tales om, at det i hvert fald er nødvendigt at forøge deres antal med 50 pct. Det er også nødvendigt, at et langt større antal unge får en højere uddannelse, en videregående uddannelse. Det er nødvendigt, såfremt de ufaglærtes i forvejen altfor store antal ikke yderligere skal vokse

i de kommende år. Der må sikres de unge langt bedre muligheder for at udnytte deres fritid på en betryggende måde, det vil sige, at der må tages skridt til at få bygget ungdomshuse og ungdomsfritidslokaler, der må indrettes nye sportspladser og andre sportsanlæg, der må ydes større støtte til det eksisterende ungdomsarbejde. Den nugældende lovgivning slår slet ikke til, og værre vil det naturligvis blive fremover, hvis regeringen ikke tager skeen i den anden hand. De unge kan ikke længere klare sig med sympatitilkendegivelser, det er praktisk indsats, der nu er brug for.

Jeg er fuldstændig klar over, at der er forskellige ungdomsspørgsmål, som i øjeblikket behandles enten i udvalg eller i kommissioner, og at der desuden i sidste samling skete en forhøjelse af bevillingen til „Ungdommens uddannelsesfond“, som vil være til gavn for studenterne. Hermed løser man dog ikke spørgsmålet om at få flere unge ind på universiteterne og de højere læreanstalter. Skal læreanstalterne kunne opsuge deres andel af de store årgange, er det efter min opfattelse nødvendigt med en virkelig demokratisering. Alle unge må uanset deres økonomiske kår have adgang til en højere uddannelse. Det er fortsat sådan, at uanset om der skal være 6 mill. kr. i uddannelsesfonden, er det forældrenes økonomi, der er afgørende for, om en ung mand eller kvinde kan gennemføre en videregående uddannelse. Og er det galt med studenterne, så er det endnu værre for gymnasiasterne. Som bekendt faldt gymnasiasterne ud af forslaget i sidste samling. Der var ikke råd. Riget fattes penge, når det drejer sig om de unges uddannelse til de mere fredelige sysler. Lidt anderledes bliver det, når man bevæger sig over på forsvarsministeriets område. Her er der ingen smalle steder. Her kan man tale om, at millionerne ruller ligefrem lystigt.

Efter kommunisternes opfattelse ville det være bedre for samfundet, om der i fremtiden blev bevilget noget mere, når det drejer sig om ungdommens uddannelse til fredelige formål. Det ville også være bedre, om sparsommeligheden slog igennem, når det kommer an på den militære uddannelse. I dag er der langt mere brug for teknikere; industrien skriger på teknikere; der er

[Ingmar Wagner.]

meget mere brug for dem end for jetyflyvere. Skal der skaffes plads til de store årgange, må der stipendier til til gymnasiasterne, således at også arbejderklassen og småkårsfolk kan få råd til at sende deres børn til gymnasierne.

Under skoledebatten kom det frem her i salen, at der var en voldsom mangel på folkeskolelærere, og skal man nu have skolegangen forlænget med et 8. år, vil presset på lærerne blive endnu stærkere, d. v. s. at ved seminarierne kan også langt flere unge finde mulighed for en uddannelse. Seminaristerne har længe ventet på forbedring af deres økonomiske kår, og undervisningsministeren har før udtalt sig til fordel for en forbedring af seminarieungdommens økonomiske forhold. Jeg har ikke set noget til økonomiske forbedringer under undervisningsministeriets budget, men måske kan ministeren senere oplyse mig om, hvorvidt gymnasiasterne og seminaristerne i den nærmeste fremtid kan forvente, at de tidligere løfter, der er givet denne del af ungdommen, vil blive indfriet. Også med henblik på de store årgange vil det have sin store betydning, og samtidig fik ungdommen bevis for, at talen om forbedringen af deres kår er andet end snak.

Arbejdsmarkedskommissionens redegørelse for uddannelsesproblemerne med henblik på de store årgange rejser sammen med mange andre spørgsmålet om statens, overhovedet det offentliges, ansvar for, at de unge bliver sat i vej. Også ungdomskommissionen har udarbejdet en række udmærkede forslag med henblik på de store årgange. Mange af disse forslag tager sigte på at udvide lærepladsernes antal. Det varer forhåbentlig ikke længe, før regeringen kommer med et forslag om en ny læringlev, der indeholder en opfyldelse af de ønsker og krav, som arbejderungdommen har om dagskole, om nedsat læretid, om længere ferie for lærlinge under 18 år. Ligeledes er man også kommet til at beskæftige sig med, hvordan der skaffes flere lærepladser frem. Det ser ud til, at det bliver en bydende nødvendighed. Allerede på nuværende tidspunkt er der mange virksomheder, som har standset tilgangen af flere lærlinge. Der er lange ventelister med unge, som ønsker at komme i lære

i et håndværksfag. Det ser altså ud til, at erhvervslivet ikke vil eller ikke kan klare dette vigtige problem selv. Skal de store årganges uddannelse sikres, er det vigtigt, at der meget snart fremskaffes nye former for lærepladser. Det må også i denne sammenhæng være mig tilladt at spørge, om man indenfor regeringen har planer om f. eks. at oprette værkstedsskoler, om at bevilge penge til at oprette sådanne uddannelsescentre for den arbejdende ungdom.

Der er mange andre problemer, der må tages op i forbindelse med de store årgange, opgaver, som det må være regeringens pligt snarest at tage fat på. Tænk blot på, hvilke krav de store årgange i løbet af forbavsende få år vil stille om øget boligbyggeri. Det burde simpelthen give boligministeren stof til eftertanke, men også give anledning til, at der virkelig kommer planer frem om boligbyggeri til den unge generation.

Finansministeren er klar over, at den politik, der føres i øjeblikket med nedskæring på talrige områder, ikke alene er generende for de unge i dag, men eventuelt vil ramme de store årgange endnu hårdere. Når finansministeren kan se dette, kan det så forventes, at der snart sker noget, der betyder, at samfundet gør sig klar til at modtage disse tusinder af unge og derved forhindrer, at den ungdomsarbejdsløshed opstår, som mange frygter? Der vil i det kommende tiår melde sig ca. 200 000 flere unge. Det burde være en lykke for samfundet. Det er unge og friske kræfter, der er klar til at tage fat, klar til at gøre deres indsats, til at dygtiggøre sig som håndværkere, teknikere og videnskabsmænd, embedsmænd o. s. v., o. s. v. Derfor lad os gøre os klar til at modtage disse unge, lad os gøre det med glæde, så det ikke føles som et tungt åg, men så det betyder glæde og fremgang for det danske samfund, når disse 200 000 unge skal have deres plads.

Til slut et par bemærkninger til forsvarsministeren. Jeg har gentagne gange her i folketinget på den kommunistiske gruppes vegne rejst krav om forbedringer af den værnepligtige ungdoms kår. På forsvarsministeriets budget regnes der i det kommende år med betydelige forhøjelser på grund af prisstigninger, men hvordan går

[Ingmar Wagner.]

det med soldaternes aflønninger? Jeg har set af tekstanmærkningerne til § 21, at soldaterlønningerne fortsat er 2 kr. om dagen i de første 6 måneders tjenestetid; derefter stiger de 25 øre daglig indtil de 12 måneder for herefter at stige til 3 kr. daglig for tjeneste udover 12 måneder, medens — som det også fremgår af § 21 — de frivillige menige har 4 kr. daglig under deres tjeneste.

Jeg finder, at dette er en fuldkommen urimelig forskelsbehandling. Dyrtiden rammer de værnepligtige lige hårdt, hvadenten man har været indkaldt 1 måned eller 16 måneder. Desuden skal de frivillige altså have 4 kr. om dagen; det er ikke, fordi jeg synes, det er for meget, men det virker helt urimeligt, at de frivillige skal have en større aflønning end dem, der er tvunget ind i trøjen.

Ja, man kan måske oven i købet gå ud fra, at de, der er frivillige, er glade for tjenesten og måske ligeglade med, hvad de får i løn, medens de tvungne værnepligtige almindeligvis ikke er så glade, men trænger til en virkelig opmuntring. Derfor henstiller jeg til forsvarsministeren at se på dette spørgsmål og forhøje lønningerne for alle værnepligtige til 4 kr. daglig.

Samtidig vil jeg bede forsvarsministeren om at tage en række af de værnepligtiges andre forhold op. Indenfor hæren trænger man til mere undermundering. Det burde være på tide, at man fik sit tøj gratis vasket, fik flere toiletsager og gratis orlovsrejser. Et andet vigtigt spørgsmål for de værnepligtige er de såkaldte lette udgangssko. I øjeblikket er det sådan, at soldaterne selv skal holde sig med fodtøj, og et par herresko koster vel i dag omkring 70—80 kr. og en forsåling 15—18 kr.; det er en helt urimelig udgift for de indkaldte. Tilmed har jeg hørt, at der i den seneste tid er stillet det særlige krav til de indkaldte, at de ikke alene skal have ét par lette udgangssko, men de skal være af en særlig karakter.

Det skal være glatte brune sko; sko med mønster, der jo er ganske almindelige, kan man — i hvert fald er spørgsmålet rejst ved forskellige afdelinger — i fremtiden ikke bruge. Det er et fuldkommen urimeligt forlangende, og jeg må anmode om, at denne

tingenes tilstand bliver ændret, så militæret stiller det fornødne fodtøj til rådighed for soldaterne. De har krav på bedre kår, ikke mindst i dag, hvor de har den lange 16 måneders tjenestetid.

Foged: I anledning af forslag på finansloven om tilskud til præstelønninger i udlandet vil jeg gerne fremdrage et specielt eksempel vedrørende Indenlandsk Sømandsmission.

I øjeblikket er der tre organisationer, der øver arbejde i udlandet: Dansk Kirke i Udlandet, Dansk Sømandskirke i fremmede Havne og Sømandsmissionen, også kaldet Indenlandsk Sømandsmission, og gennem årene har der været en stigende forståelse af, at man fra bevillingsmyndighederne burde yde tilskud til præstelønningerne ud fra den betragtning, at mange af de mennesker, der bliver betjent, betaler kirkeskat. Bevillingerne til de to første institutioner, altså Dansk Kirke i Udlandet og Dansk Sømandskirke, er år for år også blevet øget, hvorimod Indenlandsk Sømandsmission ikke har kunnet opnå tilskud til sin præst i Lissabon. Nu lyder det måske også lidt underligt, at Indenlandsk Sømandsmission skulle have en præst i Lissabon, men det har sin særlige historie.

Det er mig bekendt, at der flere gange fra Sømandsmissionens side er blevet rettet henvendelse til kirkeministeriet om at få en bevilling, men indtil nu er det ikke lykkedes.

Sømandskirken i Lissabon, der sorterer under Indenlandsk Sømandsmission, fremstod efter den sidste verdenskrig. Fra de nordiske sømandsmissioners side — specielt fra svensk side — blev det påpeget, hvilken stor mangel det var, at der ikke fandtes nogen nordisk sømandsmission på Pyrenæerhalvøen under den sidste verdenskrig. De nordiske sømandsmissioner havde imidlertid alle nok at gøre med at få genrejst deres sønderskudte kirker og ødelagte bygninger rundt omkring i verden, og den svenske kirkes sømandsmission opfordrede derfor Indenlandsk Sømandsmission til på dette særlige felt at gøre en indsats.

Sagen blev grundigt overvejet i Sømandsmissionens bestyrelse og ved to på hinanden følgende årsmøder. Men man var naturligvis klar over, at Indenlandsk Sømandsmission

[Foged.]

som sådan ikke af sine indsamlede midler kunne gå i gang med at drive et arbejde i det fremmede, og fik derfor fra Sømandsmissionens kredse tilsagn om, at de ville yde en særlig indsats for at skaffe de nødvendige midler til arbejdets optagelse og årlige drift.

Samtidig blev Sømandsmissionens love ændret således, at et arbejde i udlandet kunne drives. Iøvrigt havde man siden 1927 haft et hjem i Grimsby, i første række beregnet for danske fiskere, men naturligvis også for danske søfolk i almindelighed. Dette arbejde var en ganske naturlig forlængelse af linien af sømandshjem langs Jyllands vestkyst med et hjem i Grimsby, hvor fiskerne samledes efter endt fiskeri i Nordsøen.

Sømandskirken i Lissabon var noget nyt, men man mente for sagens skyld at burde sige ja til opfordringen fra Sverige, og efter at have ført forhandlinger med Dansk Sømandskirke i fremmede Havne blev vejen givet fri til påbegyndelse af arbejdet efter et fællesmøde.

Da man var bekendt med, at der til andet udlandsarbejde i Dansk Kirke i Udlandet og Dansk Sømandskirke blev ydet tilskud til præstearbejde, mente man i bestyrelsen, at man også fra Sømandsmissionens side burde indsende en ansøgning. En sådan blev indsendt den 16. september 1949, og ministeriet svarede den 7. oktober 1949, at ministeriet i hvert fald ikke for tiden så sig i stand til at stille forslag om ydelse af tilskud. Der er senere indsendt yderligere 4 ansøgninger, men svaret har stadigvæk været det samme: at man ikke for tiden ser sig i stand til at yde tilskud.

Man har nu i 7 år haft en sømandspræst i Lissabon og har derfor erfaring for stationens betydning, ikke alene i Lissabon og Portugal, men også for den danske koloni i Madrid. Der er imidlertid på finanslovsforslaget for 1956—57 ikke optaget nogen bevilling til lønning af sømandspræsten i Lissabon. Det kan næppe være på grund af økonomiske forhold, at man ikke har foreslået bevillingen, da ydelserne til de to andre institutioners virksomheder i udlandet er steget betydeligt fra år til år. At institutionen, der driver sømandskirken i Lissabon, hedder Indenlandsk Sømands-

mission, skulle jo heller ikke i realiteten være nogen begrundelse for ikke at yde tilskud til denne virksomhed, for som jeg allerede har nævnt, har stationen i Lissabon jo sin særlige baggrund.

Fra nordisk side har der været vist megen interesse for Lissabonkirken, idet man fra svensk side år efter år har sendt en svensk præst til Lissabon som afløser i ferietiden, ligesom man i år har haft en præst udsendt i 4 måneder, heltud-lønnet fra Sverige. Der er en meget betydelig nordisk koloni i Lissabon — heraf alene over 100 danske. Det kan endvidere oplyses, at der er et skibsanløb i Lissabon på ca. 450 skibe årlig, og foruden skibsbesøg ydes der naturligvis en vidtstrakt tjeneste for søfolk, både i form af arrangementer af udflugter og besøg på hospitaler. Sømandskirken har et årligt besøg af 5 000—6 000 mennesker og udfylder altså en betydelig opgave.

Jeg håber derfor, at den højtærede kirkeminister vil se på sagen med velvilje og finde udveje for støtte til arbejdet i lighed med den støtte, der gives Dansk Kirke i Udlandet og Dansk Sømandskirke i fremmede Havne.

Herudover har jeg nogle bemærkninger til den højtærede minister for offentlige arbejder.

For ca. $\frac{3}{4}$ år tilbage rejste en deputation fra den lille vestjyske fiskerby Thorsminde til København for at få en ordning vedrørende besejlingsforholdene ved Thorsminde sluse.

Gennem en række år har man i ministeriet for offentlige arbejder været klar over, at tilsandingen af Sdr. Nissum Fjords udløb var et problem, der krævede en løsning, da den sejlrende, som til daglig kunne holdes i orden ved fjordvandets udskylning, var af så ringe bredde og så ringe dybde, at besejlingen med fiskerbådene ofte var livsfarlig. Man havde ved tidligere lejligheder for at få ordentlige besejlingsforhold stillet fiskerne i udsigt, at der „engang“ ville blive bygget en moleforlængelse. Da dette arbejde imidlertid lod vente på sig, opsøgte en kreds af fiskere daværende minister for offentlige arbejder, hr. Carl Petersen, for at høre om mulighederne for en snarlig løsning af problemet. Under disse forhandlinger fremkom den tanke, at man i stedet for at bygge en dyr mole — man havde

[Foged.]

mistet troen på, at der indenfor en rimelig tid ville blive bygget en sådan — kunne gennemføre et billigere forslag, som gik ud på at bygge en nordre hofde, der skulle virke som sandfanger, så at sejlløbet til stadighed kunne holdes åbent på rimelig måde. Man havde dengang den opfattelse, at et sådant hofdebyggeri kunne iværksættes hurtigt. Imidlertid trækker sagen i langdrag, og det er ikke uden bekymring, at man daglig i Thorsminde spørger, om der overhovedet kommer en løsning.

Der foregår efterhånden et betydeligt fiskeri fra Thorsminde. Vel er jeg klar over, at man fra ministeriets side ikke har lovet nogen fiskerihavn, men når nu de lokale forhold — i lighed med hvad der også er tilfældet for Hvide Sandes vedkommende — arter sig således, at der for forholdsvis beskedne beløb virkelig kan skabes livsmuligheder og erhvervs muligheder for mange mennesker, bør denne sag fremmes.

Jeg er ikke i tvivl om, at såfremt denne havn, med dens muligheder og med dens mangler, havde været placeret noget nærmere ved hovedstaden, ville der fra presse og befolkning rejse sig et uafviseligt krav om løsning, inden der gik menneskeliv tabt, og jeg beder derfor ministeren om også at lytte til denne opfordring, selvom den kun er baseret på ønsker fra et lille vestjysk fiskerleje. Lad ikke disse borgere føle sig glemte, men lad dem få oplysninger om, hvilke planer der foreligger, og om, hvornår de kan gennemføres. Fiskerne og deres familier har nok af utryghed gennem deres farefulde erhverv; lad ikke usikkerheden vedrørende besejlingsforholdene gøre tilværelsen og usikkerheden endnu større.

Endelig nogle få bemærkninger til den højtærede finansminister vedrørende landbrugets Marshallån.

Gennem disse lån er der sket en værdifuld opbygning af landbrugets bygninger; men ved behandlingen af lovforslaget om statshusmandsbrug blev spørgsmålet om lånenes placering rejst, fordi der kunne opstå urimeligheder vedrørende udstykning. Også i andre tilfælde er imidlertid en ændring ønskelig. Mange af de pågældende lån er nu — sådan som loven lyder — en hindring for optagelse af andre lån. Det, der skulle være en hjælp til opbygning af bedriften,

kan på denne måde komme til at virke som en hindring for opbygningen, medmindre da finansministeren vil ændre praksis og lade lånene rykke tilbage for andre prioritetslån. Når såvel kreditforeninger som hypotekforeninger og sparekasser — og nu sidst har jeg set i dagspressen, at det også gælder husmandshypotekforeningen — efterhånden vil yde højere lån, må der være en vis rimelighed i, at der også skabes muligheder for, at sådanne lån kan placeres på ejendommene; det kan de ikke for øjeblikket, såfremt der er Marshallån på dem.

Selvom Marshallånene skulle rykkes tilbage for disse prioriteter, kunne reglen om placering indenfor 110 pct. af panteværdien udmærket overholdes. Skulle finansministeren mene, at der ikke er lov hjemmel for disse tilbagekninger, er jeg næsten sikker på, at den højtærede minister kan få flertal her i tinget for en ændring af loven.

De givne Marshallån vil næppe af den grund give tab. Det er ikke indenfor landbruget, de af staten investerede midler har givet tab eller er blevet usikre. Som yderligere begrundelse for en ny og bedre løsning af disse låneforhold kan man måske også påpege, at det har været ret små beløb, staten har investeret her, i sammenligning med de beløb, der er anvendt indenfor industri, håndværk og boligbyggeri.

Ved salg af ejendommene forfalder Marshallånene til udbetaling, når salget ikke sker til nære slægtninge. Der ville vel også være en vis rimelighed i, at lånene i det mindste kunne blive stående, når salget skete til unge nyetablerede. På den måde kan man indenfor dette felt være med til at lette generationsskiftet.

Jeg håber, at den højtærede finansminister vil tage disse problemer op til omgående overvejelse og til omgående løsning, da det haster.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsyng (vedrørende ophævelse af forskellige bestemmelser om indberetningspligt for kommunerne samt om ændringer af lovens bestemmelser om medicinhjælp m. m.) har afgivet

[Formanden.]

betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov om støtte til nybygning af fiskerfartøjer m. v. og forslag til lov om ændringer i lov om oprettelse af et kreditinstitut for fiskerierhvervet har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Det er meddelt mig, at det ærede medlem hr. *Aksel Møller* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om en atomenergikommission. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Aksel Møller* har vedkommende gruppe udpeget *Ole Bjørn Kraft*, som herefter er valgt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 9. december, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændring i lov om tipning [af *Ninn-Hansen*].

2) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændring i lov om afgift af motorkøretøjer m. v. [af *Tholstrup m. fl.*].

3) Tredie behandling af:

Forslag til lov om ændring i lov om Det nordiske Råd.

4) Tredie behandling af:

Forslag til lov om ændringer i og forlængelse af lov om erhvervsøkonomiske foranstaltninger, vareforsyning m. v.

5) Tredie behandling af:

Forslag til lov om midlertidige bestemmelser vedrørende påligningen af indkomst- og formueskat til staten.

6) Anden (sidste) behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om hjemsendelse af værnepligtige, der har gjort tjeneste i 12 måneder [af *Alfred Jensen m. fl.*].

7) Anden behandling af:

Forslag til lov for Færøerne om pantsætning af fangst i årene 1956—59.

8) Fortsættelse af første behandling af:

Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1956 til 31. marts 1957.

Mødet hævet kl. 16⁵⁰.

35. møde.

Fredag den 9. december kl. 13.

Formanden: I skrivelse af gårds dato meddeler socialministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i lov om almindelig arbejderbeskyttelse og i lov om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed (unge personers søndagsarbejde i bagrier og budtjeneste om søndagen m. v.).

Folketingsmand *Heilesen* har meddelt mig, at han ønsker til undervisningsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Agter ministeren ikke at foretage sig noget til afhjælpning af den vedvarende, store lærermangel i Hjørring amt?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

I skrivelse af dags dato anmoder ministeren for handel, industri og søfart om, at der må blive foretaget valg af et medlem til folketingets vareforsyningsudvalg i stedet for folketingsmand *Øllgaard*, der har ønsket at udtræde af udvalget.

Det er meddelt mig, at det ærede medlem hr. *Aage Fogh* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om tillæg til statshusmandsloven og forslag til lov om udlån til statshusmandsbrug m. m. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Aage Fogh* har vedkommende gruppe udpeget *Skytte*, som herefter er valgt.